

Nr 540

Av herr Heckscher m. fl., angående avdraget vid beskattningen för värdeminskning å maskiner och inventarier.

(Lika lydande med motion nr 462 i Första kammaren)

Vid beräkning av rörelseinkomst åtnjuter skattskyldig i princip avdrag för kostnad för anskaffning av maskiner och andra inventarier, avsedda för stadigvarande bruk i rörelsen, i form av värdeminskningsavdrag. Kommunalskattelagen anvisar två metoder för bestämmande av värdeminskningsavdragets storlek, den s. k. planenliga avskrivningen och den s. k. räknenskapsenliga avskrivningen. Gemensamt för båda metoderna är att anskaffningskostnaden får avskrivas på kortare eller längre sikt.

Sedan länge har kritik riktats mot det förhållandet att avskrivningen sker på grundval av anskaffningsvärdet och inte på återskaffningsvärdet. I tider med fallande penningvärde medför sådana avskrivningsregler att det sammanlagda beloppet av gjorda avskrivningar inte kommer att svara mot kostnaden för att återanskaffa en med den avskrivna maskinen likvärdig ny maskin. Härigenom sker en förtäring genom beskattningen av det i företaget arbetande kapitalet.

På den tid då den fria avskrivningen var tillåten hade angivna förhållanden icke så stor betydelse för de skattskyldiga som kunde utnyttja rätten till fri avskrivning, eftersom det i företaget arbetande kapitalet till den del det avsåg maskiner och inventarier genom avskrivningsrätten kunde hållas intakt. Läget har emellertid nu blivit ett annat. De gällande avskrivningsmetoderna medger inte i samma utsträckning som den fria avskrivningsrätten företaget att genom skattefria avsättningar begränsa verkningarna av ökade återanskaffningskostnader och därigenom motverka den snedvridning av det skattemässiga vinstresultatet som blir följden om hänsyn inte tas till återanskaffningskostnaderna.

Betydelsen av att avskrivningarna anpassas till en företagsekonomiskt riktig princip kommer självfallet att ytterligare markeras, i den mån det svenska näringslivets konkurrensförmåga ställs på än hårdare prov än hittills. Så synes bl. a. bli följden i den mån de nya europeiska marknaderna utvecklas. För en framgångsrik konkurrens erfordras uppenbarligen att rationaliserings-takten i det svenska näringslivet är minst lika snabb som i de länder med vilka vi har att konkurrera. Detta i sin tur ställer stora och ökade krav på företagens kapitalbehov. Möjligheterna till ökad självfinansiering skulle uppenbarligen förbättras genom en övergång till avskrivning på återanskaffningsvärdet eller i vart fall nuvärdet.

Att avskrivning på återanskaffningsvärdet även av statsmakterna ansetts vara en riktig princip illustreras därav, att sådan avskrivning sedan länge tillämpats vid postverket, televerket och statens järnvägar samt, under senare år, jämväl i fråga om avskrivning på vattenbyggnadsverkets förrådsfond.

Det har av 1961 års riksdag förutsatts, att allmänna skatteberedningen skall ägna frågan om avskrivning på återanskaffningsvärdet uppmärksamhet. Därvid torde den tekniskt sett besvärliga frågan hur ett sådant avskrivningssystem skall kunna anordnas för att kunna tillgodose praktiska taxeringssynpunkter komma att närmare belysas. Man torde emellertid knappast kunna förvänta att ett förslag från utredningen i denna fråga kan föreligga inom de närmaste åren, även om utredningsarbetet bedrivs med största möjliga skyndsamt. Enligt vår mening är emellertid denna fråga av så stor betydelse att den om möjligt bör lösas redan nu. Detta torde också kunna ske om man tillgriper ett förenklat schablonförfarande. I stället för att i efterhand beräkna den slutgiltiga stegringen av anskaffningskostnaden för en viss maskin eller en viss grupp maskiner torde man kunna nöja sig med att utgå ifrån en schablonmässigt beräknad förändring i prisnivån. Erfarenheten visar nämligen att konsumtionsprisindex under en maskins eller ett inventariums ekonomiska varaktighetstid genomsnittligt sett torde stiga med 20 à 25 %. Någon anledning att antaga, att prisnivån för maskiner och inventarier skulle stiga i långsammare takt torde knappast föreligga, liksom det inte heller finns skäl till antagande att den framtida utvecklingen av konsumtionsprisindex i någon högre grad skulle komma att avvika från den stegring som i genomsnitt ägt rum sedan slutet av andra världskriget. Med hänsyn härtill synes det möjligt att schablonmässigt fastställa prisstegringen för en maskin eller ett inventarium med en varaktighetstid av minst tre år till åtminstone 20 % av den ursprungliga anskaffningskostnaden.

Sådant avdrag bör få åtnjutas vid sidan av ordinarie avskrivning, vare sig denna sker enligt plan eller i form av räkenskapsenlig avskrivning. Någon motsvarande avskrivning i räkenskaperna bör icke fordras. Avdrag skulle således i praktiken få åtnjutas med 120 % av anskaffningskostnaden, vilket under de gjorda antagandena skulle motsvara återanskaffningskostnaden.

För att förhindra att avdraget utnyttjas av flera företag beträffande ett och samma inventarium synes böra stadgas, att avdrag icke får åtnjutas för begagnade maskiner och inventarier. Några särskilda regler torde i så fall inte erfordras vid försäljning av maskiner och inventarier.

Nämnas bör, att på vissa håll i utlandet liknande avdragsregler tillämpas, även om motiveringen för deras införande varit en annan, nämligen i första hand att få till stånd ökade investeringar inom det privata näringslivet. Avdragen får emellertid vid sidan härav den effekten att de i viss mån tillgodoser önskemålen om avskrivning på återanskaffningsvärdet. Dylika avdrag förekommer i Holland, där 10 % av anskaffningskostnaden får avdragas under de

två första åren efter det ett inventarium anskaffats eller beställts. Därutöver får avdrag ske för hela anskaffningskostnaden. I England medges avdrag med 110 % för byggnader, 120 % såvitt avser maskiner och inventarier samt 140 % i fråga om fartyg. Ett likartat avdragssystem förekommer i Belgien. I sammanhanget må också nämnas, att i USA frågan om avskrivning utöver anskaffningskostnaden aktualiserats sista året.

Åberopande det anförda hemställer vi,

1) att riksdagen måtte besluta, att värdeminskningssavdrag i fråga om maskiner och inventarier, avsedda för stadigvarande bruk i rörelse eller jordbruk som deklarerats enligt bokföringsmässiga principer, skall medgivas i förhållande till återanskaffningsvärdet, schablonmässigt bestämt till 120 procent av anskaffningsvärdet; samt

2) att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig ändring av kommunalskattelagen.

Stockholm den 26 januari 1962

Gunnar Heckscher

Leif Cassel

Rolf Eliasson

Tage Magnusson

Eric Nilsson

T. G. von Seth

Ernst V. Straxäng

Karin Wetterström

Carl Östlund
